

obtusicaundatus, Eudorilaimus projectus, Plectus elongates, Cervidellus devimucronatus, Acrobeles ciliatus, Chiloplacus symmetricus.

Із мікогельмінтів зустрічалися: *Aglenchus agricola, Aphelenchus avenae, Aphelenchoides bicaudatus, Aphelenchoides asterocaudatus, Caenorhabditis elegans, Aglenchus costatus.*

Відповідно до екологічного групування фауна нематод сої включає три екотрофічні групи: фітогельмінти (п'ять видів), мікогельмінти (шість видів) та сапробіонти (п'ятнадцять видів). За таксономічною структурою 48 % видів належить до ряду Tylenchidae, 34% - Rhabditida, 8% - Dorylaimida, 5% - Enoplida і 5% Araeolaimida.

УДК 631.4:631.5

Діденко Н. О.¹, кандидат с.-г. наук, завідувачка лабораторії мікрозрошення

Коновалова В. М.², заступник директора з наукової роботи

¹Інститут водних проблем і меліорації НААН України

²Асканійська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту зрошувального землеробства НААН України

E-mail 9449308nd@gmail.com

НОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНОЛОГІЙ ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ*

На сьогодні, в умовах змін клімату, актуальним є питання пошуку рішень для забезпечення стійкості та підвищення сільськогосподарського виробництва на основі використання практики сталого управління.

У 2018 році на базі Асканійської ДСДС ІЗЗ НААН було закладено дослід на площі 11,2 га. Запропонована наступна структура сівозміни з введенням, після основної, суміші покривних культур: соя – озима пшениця – кукурудза – соя – соя – соя. Факторами досліджень були: обробіток ґрунту, де порівнювали нульові (НТ) та традиційні технології (ТТ) і обприскування рослин хімічним індуктором (саліциловою кислотою – [СК]). Розміщення ділянок рендомізоване, повторність трьохкратно з наступним усередненням отриманих значень по варіантах.

За результатами дворічних досліджень відслідковано перехідний ефект від застосування НТ на деякі процеси у середовищі ґрунт-рослина-атмосфера.

Густота стояння рослин сої та її збереженість при ТТ були вищі на 6% у порівнянні з НТ. Приріст накопичення біомаси був зафіксований на ділянках, що були оброблені СК. Так, після першого обприскування приріст склав 25,5%, після наступного – 11,5%. Густота стояння та збереженість рослин озимої пшениці були вищі на ділянках під НТ з обприскуванням СК і склали

91,0%, тоді як при ТТ з обприскуванням цей показник склав 64,8%.

Застосування хімічного індуктора у комплексі з НТ дало прибавку врожаю культур: для сої – 14%, озимої пшениці – 5%.

Доступність азоту та фосфору за результатами дворічних досліджень була більшою при застосуванні НТ та обприскуванні рослин СК порівняно з іншими варіантами дослідів. При застосуванні НТ зафіксовано інтенсивніше накопичення мікробної біомаси (у 1,1 рази) та більші популяції дощових черв'яків (у 1,4 рази) порівняно з ТТ. Залежності щодо емісії парникових газів не встановлено, так у 2018 році були вищими на ділянках з ТТ, у наступному за НТ.

Дослідженнями було підтверджено вплив покривних культур на водно-фізичні властивості ґрунту – при застосуванні НТ та суміші покривних культур накопичені запаси вологи у ґрунті становили 30%, тоді як при ТТ з покривними культурами лише 10%.

Таким чином, запропоновані заходи дозволяють економити водні ресурси до 20% за рахунок застосування мінімального обробітку ґрунту та розрахунку строків і норм поливу; до 10% збільшити врожайність культур за рахунок обробки рослин хімічним індуктором (саліциловою кислотою).

* дослідження проводились за підтримки ФЦДР (США) та МОН (Україна).

УДК 633.2/3

Дмитренко В. В., студент 4 курсу агробіологічного факультету

Бурко Л. М., кандидат с.-г. наук, старший викладач кафедри кормовиробництва, меліорації і метеорології

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: Lesya1900@i.ua

КОЗЛЯТНИК СХІДНИЙ – ПЕРСПЕКТИВНА ВИСОКОБІЛКОВА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ КОРМОВИРОБНИЦТВА

Козлятник східний, галега східна (*Galega orientalis L.*) – досить цінна, але недостатньо вивчена, тому малопоширена в Україні бобова багаторічна культура, яка забезпечує вихід су-

хої речовини 100–120 ц/га, білка 22–25 ц/га та відрізняється від інших бобових господарсько-корисними ознаками і перевагами. У фазі початку цвітіння зелена маса козлятника східного

містить 20,52% сухої речовини, а в ній, зокрема, протеїну – 23,56%, безазотистих екстрактивних речовин – 44,68%, в тому числі цукрів – 4,19%, ліпідів – 3,41%; жиру – 3%, клітковини – 21,97%, золи – 6,38%, аскорбінової кислоти – 900 мг/100 г, каротину – 50–60 мг/100 г. У зеленій масі козлятника виявлено біологічно активні речовини, що стимулюють секрецію виділення молока, сприяють процесу кровообігу і приросту живої ваги тварин

В одновидових травостоях росте понад 10 років та забезпечує урожай листостеблової маси до 700 ц/га. Висока урожайність листостеблової маси козлятника поєднується з повноцінністю. Білок містить повний набір незамінних амінокислот, в тому числі і лімітуючих. 100 кг зеленої маси козлятника містить 20–28 кормових одиниць, силосу – 20–22, сіна – 55–60, сінажу – 25–27, трав'яного борошна – 75 кормових одиниць. В одній кормовій одиниці зеленої маси міститься 115–158 г перетравного протеїну, силосу – 160–190 г, сіна – 190 г, трав'яного борошна – 200 г перетравного протеїну.

За кормовою цінністю і виходом корму з гектара ця рослина не поступається традиційним багаторічним бобовим культурам, а за довговічністю, ранньостиглістю, біологічною пластичністю значно переважає їх. Укісної стиглості козлятник східний досягає на 7–10 днів раніше еспарцету, на 10 – 16 – люцерни та на 20–25 днів раніше конюшини. Ранній початок вегетації дозволяє згодувати зелений корм в період його нестачі в господарствах.

Універсальність використання козлятника східного у годівлі тварин полягає у тому, що корми придатні для згодовування у свіжому вигляді, а також для виготовлення сіна, сінажу, силосу, трав'яного борошна, використання отави до настання морозів, можливість випасання худоби. Листки при сушінні листостеблової маси не обсіпаються, що важливо при заготівлі сіна.

Отже, козлятник східний характеризується цілим рядом господарсько-цінних ознак серед багаторічних бобових трав і може відіграти важливу роль у вирішенні проблеми дефіциту кормового білка у виробництві тваринницької продукції.

УДК 332.432.1

Дребот О. І., доктор екон. наук, проф., член-кор. НААН, завідувач відділу інституціонального забезпечення природокористування

Височанська М. Я., кандидат екон. наук., заступник директора з наукової роботи та інноваційного розвитку Інститут агроекології і природокористування НААН України
E-mail: mariya_vysochanska@ukr.net

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЩОДО ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Земля в сільському господарстві є важливим елементом виробництва її ефективно використання значною мірою впливає на ефективність господарської діяльності загалом. На сьогоднішній день зростає потреба правильного функціонування земельних відносин в аграрному секторі особливо з огляду на завдання нинішнього землекористування, яке передбачає створення економічно-раціональних механізмів використання земель у сільському господарстві.

Використання землі в ринкових умовах обумовлюється переходом від екстенсивного розвитку до інтенсивного розвитку галузі. Адже збільшення виробництва продукції рослинництва можливе лише на основі підвищення родючості ґрунтів при раціональному використанні ґрунтово-кліматичних ресурсів і засобів виробництва. На сучасному етапі господарювання необхідно розробляти й вирішувати моделі об'єктивних і суб'єктивних складових факторів на кінцевому результаті планування.

Варто відмітити, що на сьогоднішній день не сформовано інструменти, які б стимулювали ефективно використання земель у сільськогосподарському виробництві. Держава шляхом визначення

правил відшкодування завданих збитків навколишньому природньому середовищі і земельним ресурсам формує модель реалізації виробництва валової продукції сільського господарства рослинництва. Застосування еколого-економічного механізму для ефективного використання земель сільськогосподарського призначення можна отримати, як суб'єктивну так і об'єктивну оцінку, враховуючи цілий етап факторів, а саме: економічних, екологічних, обсягів іноземних інвестицій, які дозволяють у майбутньому визначити напрями поліпшення якості угідь і підвищення ефективності їх використання.

Для вирішення цього питання необхідно впровадити один із чинників економічного механізму ефективного використання земель сільськогосподарського призначення – введення екоплатежів для землевласників та орендарів за погіршення якісного та екологічного стану ґрунтів. Оптимально було б введення заохочувальних економічних заходів для землевласників та орендарів, які здійснюють заходи з поліпшення якісного стану родючості ґрунту, субсидії, пільги – за умови підвищення вмісту гумусу та родючості ґрунту.